

νωπιν ὀρθῶς, καὶ νὰ μεταχειρίζονται πανταχοῦ καὶ πάντοτε Νοῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Σχολείων καὶ τῶν εἰς αὐτὰ διδασκο-
μένων μαθημάτων.

ΟΕ΄.

Αἰδύνατον εἶναι ν' ἀποδώσωμεν κανόνας τῶν εἰδικῶν μεθό-
δων τοῦ διδάσκειν (Ξς΄.) πρὶν ὀμιλήσωμεν περὶ τῶν γνώσεων,
ὅσας εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διδάσκεται πᾶς ἄνθρωπος, διὰ νὰ εἶ-
ναι ἀγαθὸς πολίτης, καὶ ὅσας ἰδιαιτέρως χρειάζεται ὁ προσηλω-
ρισμένος εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔργον τοῦ κοινωνικοῦ βίου· καὶ
περὶ τῶν σχολείων, τὰ ὅποια ἐμποροῦν νὰ χρηγήσωσι ταύτας
τὰς γνώσεις.

Ος΄. Μαθήματα λοιπὸν ἀναγκαῖα εἰς πάντα ἄνθρωπον,
ὁποιασδήποτε καταστάσεως, εἶναι τὰ ἐφεξῆς.

α'. Ἡ εἶδησις τῆς μητρικῆς τοῦ γλώσσης.
Ἐδῶ περιλαμβάνονται ἀνάγνωσις ἐλευθέρα καὶ καθαρά, καλ-
λιγραφία, ὀρθογραφία, σύνθεσις τῶν ἀναγκαιοτέρων γραμμα-
των, λέγω ἐπιστολῶν, ἐξοφλητικῶν, ὁμολογιῶν κτλ.

β'. Αἱ ἀναγκαιοτέραι πράξεις τῆς Ἀριθ-
μητικῆς. Ταύτας πρέπει ὁ νέος νὰ ἐξασκηθῇ πρῶτον
ἀγράφως συνάπτων καὶ ἀφαιρῶν, κτλ. με παραδείγματα μικρῶν
ἀριθμῶν· ἔπειτα, διὰ χαρακτήρων ἐπάνω πίνακος ἢ χαρτίου
ἐπιλύων προβλημάτια ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἡγουν λογαρια-
σμοὺς μέτρων, νομισμάτων, ἡμερῶν, ἐνικυτῶν κτλ.

γ'. Γεωγραφία· ἔπου πρέπει νὰ μάθῃ διὰ τῶν πι-
νάκων πρῶτον τοὺς τόπους τοῦ βασιλείου, τοῦ ὁποίου εἶναι ὑ-
κοος· καὶ ἔπειτα τὰς ἄλλας ἐπικρατείας.

δ'. Ἀρχαὶ τῆς Γεωμετρίας καὶ τῆς Τε-
κτονικῆς· διότι πᾶς ἄνθρωπος χρειάζεται καὶ τόπον νὰ
ἐξεύρῃ Πῶς μετρεῖται, καὶ οἴκου οἰκοδομή Πῶς γίνεται, ἢ πῶς
ἐπισκευάζονται μέρη του τινά, ἢ Πῶς ἐμπορεῖ νὰ οἰκοδομηθῇ
οἴκημα κτλ.

ε'. Φυσικὴ Ἱστορία, καὶ πειραματικὴ Φυσι-
κὴ· διότι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς καθένα καὶ τερπνὸν ἐνταυτῷ
μάθημα νὰ γνωρίζῃ τὰ κυριώτερα μέρη τῆς Γῆς, καὶ τὰς ἀ-
ξιολογωτέρας αἰτίας τῶν φαινομένων.

ς'. Ἱστορία τοῦ ἔθνους του, καὶ γενικὴ Ἱστορία τῶν
ἐπισημοτέρων ἔθνῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων.

ζ'. Κατήχησις τῆς ἱερᾶς πίστεως, ἠνωμένη
μὲ τοὺς κανόνας τῆς Ἠθικῆς.

ΟΖ'. Τὰ εἰρημένα μαθήματα, ἀπαραίτητα εἰς πάντα
ἄνθρωπον, ὅς τις μέλλει νὰ περιπατήσῃ ἀνθρωπίνως τὸ στάδιον
τῆς ζωῆς ταύτης, πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες εἰς τὰ λεγό-
μενα κανονικὰ σχολεῖα (Normalschulen), ἢ, ὡς τὰ λέγο-
μεν ἡμεῖς, κοινὰ σχολεῖα.

ΟΗ'. Ἐπειδὴ δὲ μεταβαίνοντες οἱ παῖδες εἰς τὸν κοινο-
νικὸν βίον διὰ νὰ ζήσωσιν εἰς τὰς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς ἀσχου-
λίας, θέλουσιν ἐκλέξαι ἐξ ἅπαντος, ἐν ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς γεικώ-
τερα τρία ἔργα, γεωπονικὴν ἢ ζῶσιν εἰς τὰ χωρία, ἢ τέχνην
τινα, ἢ ἐμπορίαν, ἢ ζῶσιν εἰς τὰς πόλεις· διὰ τοῦτο εἶναι
ἀναγκαῖα παρεκτὸς τῶν κοινῶν τρία ἄλλα εἴδη σχολείων, τὰ
ἅποια ὀνομάζονται ἐν γένει Πραγματικὰ, ἢ γοῦν Χωρι-
κὰ, Πολυτεχνικὰ, Ἐμπορικὰ, περὶ καθενὸς τῶν ἐ-
κείνων λέγομεν συντόμως τὰ ἐφεξῆς.

ΟΘ'. Τὰ χωρικά σχολεία, ὡς χρήσιμα εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ ἀγροδιαίτους, ἐπαγγέλλονται τὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι εὐκολύνουσι τὴν αὐξήσειν καὶ ἐμποδίζουσι τὴν βλάβην τῶν φυσικῶν προϊόντων. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ νέοι τῶν χωρίων

α'. Τὴν Γεωπονίαν, ἥγουν Πῶς νὰ γνωρίζουσι τὴν ποιότητα τῆς γῆς, νὰ τὴν βελτιώσωσι, νὰ τὴν ὑργάνωσι νὰ τὴν σπείρωσι κτλ.

β'. Τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει, ἐφαρμοζομένην εἰς τὴν τῶν φυτῶν οἰκονομικὴν χρήσιν, καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

γ'. Τοὺς τῆς μηχανικῆς κανόνας, ὅσοι εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς κατασκευὴν γεωργικῶν ἐργαλείων, ἀμαξῶν, τροχῶν κτλ.

ΙΡ'. Τὰ πολυτεχνικὰ σχολεία, χρήσιμα εἰς τοὺς τεχνίτας, μᾶς ὑπόσχονται τὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνῶν ἐν γένει, καὶ πάσης μιᾶς μερικώτερον. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ φιλότεχνοι τὰ ἐφεξῆς.

α'. Χημείαν ἐφαρμοζομένην εἰς τὰς τέχνας μὲ τὰ ἀναγκαῖα πειράματα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐρμηνεύουσαν τὰ πρακτικὰ μαθήματα τῆς ζυμώσεως τοῦ κρασίου, τοῦ ζύθου, τῆς ῥακῆς, τοῦ ὄξους, τὴν ἀρτοποιίαν, τὴν σκευασίαν τοῦ ἀμύλου, τοῦ σαπωνίου, τὴν βυρσοδεφικὴν, τὴν βαπτικὴν, τὴν λευκαντικὴν.

β'. Πειραματικὴν Φυσικὴν, ἐφαρμοζομένην εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, εἰς τὰς τέχνας, καὶ εἰς ἄλλα διαφόρα ἔργα.

γ'. Μαθηματικὴν, εἰς τὴν ἑποίαν πρέπει νὰ εἶναι προπαρασκευασμένος ὁ μαθητὴς ἀπὸ τὰ κοινὰ σχολεία.

δ'. Μηχανικὴν, ὡς μέρος τῆς ἐφαρμοσμένης Μα-

θηματικῆς ἐρμηνεύουσαν. ὄχι μόνον ταὶ ἀρχαῖς ταύτης καὶ τῆς Ἰδρωστατικῆς καὶ Ἰδραυλικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴν διαφόρων ἐπωφελῶν μηχανῶν μὲ μικρὰ καὶ ἀκριβῶς ἐξεργασμένα σχέδια.

ε'. Πρακτικὴν Γεωμετρίαν, ἐφαρμοζομένην εἰς καταμέτρησιν ἀγρῶν, βουνῶν, ὑψῶν κτλ.

ζ'. Τεκτονικὴν καὶ ὑδραγωγικὴν· τὴν μὲν εἰς οἰκοδομὴν οἴκων, καὶ ἄλλων κτιρίων· τὴν δὲ εἰς τὸ νὰ ἐσθγῶσι νερὰ χρήσιμα εἰς μύλων, καὶ ἄλλων τεχνουργείων κίνησιν, εἰς βρύσεις κτλ.

η'. Τεχνολογίαν, ἐν γένει παριστάνουσαν Ποῖα τεχνικὰ ἔργα ἐμποροῦμεν νὰ λάβωμεν δι' ἀνθρωπίνης χειρὸς ἀπὸ τὰ τρία γένη τῶν τῆς γῆς σωμάτων, καὶ ἰδιαίτερα ἐρμηνεύουσιν τὸν τρόπον τῶν διαφόρων ὑφασμάτων, σκευασίαν κοκκαλίων καὶ ἐλεφαντίνων πραγμάτων, ξυλίνων καὶ ὑελίνων, ἐργασίαν διαφόρων μετάλλων κτλ.

ΠΛ'. Τὰ ἐμπορικὰ σχολεῖα σκοπὸν κύριον ἔχουν τὴν ἔκθεσιν ὄλων τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων μανθάνουσιν οἱ νέοι νὰ πραγματεύονται. Μαθήματα τούτων ἀναγκαῖα εἶναι τὰ ἐργεξῆς.

α'. Ἡ τέχνη τῆς ἀλληλογραφίας, καὶ τῆς συνθέσεως τῶν εἰς τὴν ἐμπορίαν ἀναγκαίων συμφωνητικῶν, ἐξοφλητικῶν, συναλλαγματικῶν κτλ. γραμμάτων.

β'. Ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐμπορίας, διδάσκουσα τοὺς διαφόρους αὐτῆς κλῶνας, τὰς ἀρχὰς τῆς ἀξίας καὶ τιμῆς τῶν φορτίων, τὰ μέσα τῆς πληρωμῆς, καὶ τὰ τῆς εὐκολίας καὶ ἐπιδύσεως τῆς ἐμπορίας.

γ'. Τὰ δίκαια τῆς ἐμπορίας καὶ τῶν συναλλαγμάτων.

Δ'.

δ'. Ἡ καταστιχογραφία.

ε'. Ἡ ἐμπορικὴ Γεωγραφία, ἐξηγοῦσα τὰ ὄρια τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν ὡς πρὸς τὴν ἐμπορίαν, καταγράφουσα ποταμούς, δρόμους, ἐμπορικὰς πόλεις, προϊόντα, ἐργαστήρια, νομίματα, ἐμπορικὰς σχέσεις τῶν πόλεων, ἐξαγωγὴν καὶ εἰσαγωγὴν προϊόντων, μεγάλους ἐμπορικὸς οἴκους κτλ. . .

ς'. Ἱστορία τῆς ἐμπορίας, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἕως τῶν ἡμερῶν μας, ἐκθέτουσα τὰ παντὸς ἔθους εἰς τὴν ἐμπορίαν βληθέντα, καὶ ποῖαν χρῆσιν ἢ κατὰχρησιν ἔκαμεν εἰς αὐτὰ.

ζ'. Ἰστορία τῆς ἐμπορίας, ὅπου ἐκθέτονται τὰ μέτρα τῆς ἀρθρῆς γυνώσεως καὶ διακρίσεως τῶν εἰς ἐμπορίαν προβαλλομένων φυσικῶν προϊόντων, καὶ οἱ χαρακτῆρες τῆς γνησιότητος ἢ εὐθείας τῶν, καὶ τὰ δοκιμαστικὰ μέσα ἔσων εἶναι ἀμφίβολοι οἱ χαρακτῆρες.

Σημείωσις. Τὰ χωρικὰ καὶ πολυτεχνικὰ καὶ ἐμπορικὰ σχολεῖα, ἔσον ὠφέλιμα εἶναι εἰς ὅλα τὰ φυσιμῆα ἔθνη, ἐπειδὴ διαμετρῶν εἰς ἕλκας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων τὸν χρεώδη των νοῦν, καὶ ἐπιδαψιλείου τὰ μέσα τῆς εὐθείας καὶ εὐλείας τῶν ἔθνων, τῶν εἶναι εἰς ἡμᾶς κατὰ τὸ παρὸν ἀνάγκαστα καὶ ζῆνα πράγματα, οὐδ' εἶναι εἰκόλον νὰ εἰσαχθῶσι γρήγορα εἰς τὸ γένος μας· διότι σιωπῶ, ὅτι μᾶς ἔλλείπου τὰ διδακτικὰ βιβλία, οἱ ἔμπειροι τοιοῦτων μαθημάτων διδάσκαλοι, αἱ εἰς ταῦτα ἀπαιτούμεναι δαπάναι· ἔλα τὰ ἔλα τὰ δυσκόλου ἐμποροῦν νὰ εὐκολυνθῶσι ἐκ τῆς προθυμίας τῶν φιλοφρονῶν. τὸ πικρῶν δυσκολύτατον, τὸ ἐποῖον χρειάζεται ἢ πατρὶσμός, εἶναι κοινὴ φροντίς, τὴν ἐποῖαν δὲν δύναται ἄλλος νὰ ἀναλάβῃ, εἰμὴ δὲ μὲν τὰ χωρικὰ σχολεῖα οἱ προκιστῶτες τῆς ἀγίας ἡμῶν κουλίας, οἱ πνευματικοὶ ἡμῶν ποιμένες· διὰ δὲ τὰ ἄλλα σχολεῖα, μολιστα δὲ διὰ τὰ ἐμπορικὰ, τὸ σύστημα τῶν χρησιμωτάτων πραγματευτῶν. Ἐὰν ταῦτα εἶναι δυσκόλον νὰ κατορθωθῶσι, φανερὸν εἶναι ὅτι οὐδὲ λόγος πρέπει νὰ γεινη περὶ ἄλλων τινῶν σχολείων, τὰ ἐποῖα ἐπιμελοῦνται τὰ ἔθνη τῆς ἐυρώπης, λέγω ὀρυκτολογικὰ, στρατιωτικὰ, ἐγχυροποιτικὰ κτλ. Ἀφίοντες λοιπὸν ταῦτα νὰ τὰ ἀπολαύσων ἑπωφελῶς οἱ τῶν ἡμετέρων λαοί, υποσυναπτομέν τινα περὶ τῶν ἔσα εἰχαμεν, καὶ ἔχομεν σὺν Θεῷ,

προτιμώμεναι τῶν βελτίωσίν των κατὰ παράδειγμα τῆς φωτισμένης
Εὐρώπης.

II Β'. Πολλοὺς νέους, ἀρ' οὐ διανύσωσιν εὐτυχῶς τὸ στά-
διον τῶν κοινῶν σχολείων, εὐγυῖα καὶ φιλομάθεια τοὺς προσ-
καλεῖ ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὰς Μουσικὰς, καὶ νὰ ἐπαγγελθεῖσι
διδασκαλικόν, ἢ ἄλλο φιλολογικόν ἐπάγγελμα, ἢ νὰ εἶναι στο-
λισμένοι μὲ ὑψηλότερον βαθμὸν παιδείας. Οὗτοι πρέπει ἐξ
ἅπαντος νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Γυμνάσια διὰ νὰ διδάχθῃσι
τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, κ' ἐκεῖθεν νὰ ἐμβῶσιν εἰς
τὰ Πανεπιστήμια.

III'. Ἐξ τῶν Γυμνασίων ἢ Λύκειων, ὅπου πρέπει νὰ πα-
ρασκευασθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τοὺς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς Φιλο-
σοφίας ἀγωγὰς, εἶναι ἀναγκαῖα μαθήματα τὰ ἑφεξῆς.

α'. Ἡ Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσ-
σης, κατὰ τὸ ἑτυμολογικόν καὶ τὸ συντακτικόν αὐτῆς μέρος.

β'. Ἐξήγησις τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων,
βαθμηδὺν προχωροῦσα ἀπὸ τοὺς εὐληπτοτέρους ἕως τοὺς κλασ-
σικοὺς συγγραφεῖς καὶ ποιητάς.

γ'. Γεωγραφία παλαιὰ παροβαλλομένη μὲ τὴν νέαν.

δ'. Ἱστορία παλαιὰ καὶ νεωτέρα.

ε'. Ἀριθμητικὴ, τῆς ὁποίας τὰς ἀρχὰς ἐδιδάχθη
ὁ νέος εἰς τὰ κοινὰ σχολεία (Ος', β'), καὶ Συμβολικὸς
λογισμὸς, ἢ Ἄλγεβρα, κατὰ μόνον τὰ στοιχειωδέστερα
καὶ ἀπλούστερα αὐτῆς μέρη.

ς'. Φυσικὴ Ἱστορία καὶ Φυσικὴ πειρα-
ματικὴ.

ζ'. Γύμνασις εἰς τὸ συντάσσειν ἐπιστολὰς ἑλληνιστὶ, καὶ
εἰς τὸ στιχοποιεῖν Ἰαμβικά, καὶ Ἡρώα ἐπιγράμματα.

η'. Ἡ διδασκαλία τῆς πίστεως.

θ'. Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

ΠΔ'. Ἀπὸ τὰ Γυμνάσια μεταβαίνει ὁ μαθητὴς εἰς τὰ Πανεπιστήμια, ὅπου ἀναπτύσσονται αἱ ὑψηλότεραι τῆς ψυχῆς του δυνάμεις, ὁ Νοῦς καὶ ὁ Λόγος, διὰ τῶν ὑποίων θεωρεῖ τελειότερα καὶ ἀκριβέστερα καὶ αὐτοκινήτως, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐδιδάσκετο ἀτελέστερα, καὶ ὀρθοταξιατικώτερα πειθόμενος πλέον εἰς τοὺς λόγους τῶν διδασκάλων του παρὰ εἰς τὴν ἰδέαν ἑαυτοῦ κρίσιν. Εἰς τὰ ὑψηλὰ ταῦτα σχολεῖα διδάσκονται συνήθως ἡ Φιλοσοφία, ἡ Θεολογία, ἡ Ἰατρικὴ, καὶ τὰ Νομικά. Ἀφίνοντες τὰ δύο τελευταῖα μαθήματα, ὡς μὴ δυνάμενα εἰτέτε νὰ διδασθῶσιν εἰς τὸ Γένοςμας, ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν πρώτων, τὰ ὅποια εἰσῆχθησαν κατ' εὐτυχίαν εἰς πολλὰς τῆς Ἑλλάδος πόλεις.

ΠΕ'. Ὅστις μέλλει νὰ μνησθῇ τὰ ὑψηλὰ τῆς Φιλοσοφίας μαθήματα, ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως ν' ἀκούσῃ τὰς ἐφεξῆς ἐπιστήμας.

Α'. Μαθηματικὴν.

α'. Κιθαράν. Ἀριθμητικὴν, Συμβολικὸν Λογισμὸν, Γεωμετρίαν, Τριγωνομετρίαν, Κωνικὰς τομὰς, Ἀρχὰς τοῦ Λογικοῦ τῆς ὡς ἀπείρου θεωρουμένης ποσότητος.

β'. Ἐφηρμοσμένην. Μηχανικὴν, Ὑδροστατικὴν, Ἀεροστατικὴν, Ὑδραυλικὴν, Ὀπτικά, Στοιχεῖα τῆς Ἀστρονομίας.

Β. Φυσικὴν ἱστορίαν.

Γ'. Πειραματικὴν Φυσικὴν.

Δ'. Φιλοσοφίαν.

α'. Θεωρητικὴν. Ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν, Λογικὴν, Μεταφυσικὴν, Αἰσθηματικὴν.

β'. Πρακτικὴν. Περὶ Δικαίου, Ἠθικὴν, Ἠθικὴν Θεολογίαν.

Ε'. Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας.

ς'. Θεωρίαν τῆς ποιητικῆς καὶ ῥητορικῆς, ὅποτε ὁ διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας πρέπει νὰ ἐξηγή εἰς τοὺς μαθητὰς ἀναλυτικῶς τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους, καὶ τινὰ δράματα τῶν κλασσικῶν ποιητῶν.

Πς'. Ὅσοι εἶναι προσκαλεσμένοι ὑπὸ τῆς Θείας προνοίας, καὶ ἀναφλεγμένοι ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ Θείου ζήλου καὶ τῆς φιλαυθυρίας νὰ γείνωσι λειτουργοὶ τοῦ ὑπερβυστάτου βήματος, καὶ ὁδηγοὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν εἰς τὸ Θεῖον θέλημα, ἀναγκαίως πρέπει νὰ διδάχθῶσι τὴν ἱεράν Θεολογίαν. Οἷτοι χρέος ἱερὸν ἔχουσι νὰ γυμνασθῶσιν εἰς τὰ ἐφεξῆς μαθήματα.

α'. Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἔση μάλιστα ἀποβλέπει τὴν Α'. ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, καὶ ἐφεξῆς τοὺς ἱεροὺς πατέρας καὶ Θεολόγους.

β'. Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν παλαιὰν Γραφήν μὲ ἐρμηνείαν τῶν κυριωτέρων ἀντικειμένων, καὶ τῆς χωρογραφίας τῶν τόπων, ὅσοι ἀναφέρονται εἰς τὴν Θεόπνευστον ταύτην βίβλον.

γ'. Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν νέαν Διαθήκην μὲ ἐρμηνείαν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστάς, καὶ μάλιστα τὸν Ἰωάννην.

δ'. Τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας.

ε'. Δογματικὴν Θεολογίαν.

ς'. Εἰδῆσιν τῶν κανόνων τῶν ἱερῶν Συνόδων.

ζ'. Ῥητορικὴν εἰς στήριξιν τῶν πιστῶν, καὶ ὁδηγίαν εἰς πρᾶξιν τῆς Θείας ἐντολῆς, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Σημείωσις. Αἱ ἀνατολικαὶ γλῶσσαι Ἑβραϊκὴ καὶ Ἀραβικὴ κρίνονται ὑπὸ τῶν Ἑὐρωπαϊκῶν ἀναγκαίαι εἰς τὸν Θεολόγον. Ἐὰν καὶ οἱ ἡμετέροι Θεολόγοι δυνηθῶσι νὰ τὰς μάθωσιν, εἶναι ἔπαινος τῶν εἰς τὴν ἐν Θεῶν προθυμίαν τῶν· εἰζέ μὴ, τοὺς εἶναι τόσοι ὀφεικτοὶ ἢ ἑλληνικὴ καὶ ἢ Λατικὴ, ἔσον εἰς τοὺς ὁδηγοὺς οἱ ὀφθαλμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Διάταξις τῶν μαθημάτων εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα καὶ εἰς τὰ Γυμνάσια.

ΠΖ΄.

Ἐξαετῆ ἢ ἑπταετῆ παιδία ἐμβαίοντα εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα διὰ τὴν ἀποκτήσασιν τὰς ἀναγκαίας τῶν γυμνασίων (ΟΣ΄.) πρέπει νὰ ἐνδιατρίψωσιν εἰς αὐτὰ πέντε τὸ πολὺ ἐνιαυτούς. Εἰς καθένα ἐνιαυτὸν πρέπει νὰ προσδιορισθῶσι τὰ μαθήματα πάσης μιᾶς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, καὶ νὰ διαρκῆ καθέν μίαν τουλάχιστον ὥραν· ὁ πρῶτος ἐνιαυτὸς ὀνομάζεται συνήθως πρώτη τάξις ἢ κλάσις τῶν μαθημάτων, ὁ δεύτερος δευτέρα κτλ. Ἀφίνουρες δὲ τὰς ὥρας καθενὸς μαθήματος νὰ τὰς προσδιορίζωσιν οἱ διαικῆται τῶν σχολείων κατὰ τὰς περιστάσεις, λέγομεν μόνον ἵσα μαθήματα εἶναι χρειώδη εἰς πᾶσαν τάξιν, καὶ πόσας τῆς ἑβδομάδος πρέπει νὰ τὰ διδάσκωσι.

ΠΗ΄. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν κοινῶν σχολείων. α΄) Τὸ συλλαβίζειν, ὡς προπαρασκευὴν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν· ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος. β΄) Ἀνάγνωσις ἀπὸ βιβλία περιεκτικὰ διαφόρων πραγμάτων, ἐποῖον εἶναι ἡ Πρωτοπειρία τοῦ κυρίου Δημητρίου Δαρβάρους· καθ' ἑκάστην ἡμέραν. γ΄) Ἀριθμητικὴ ἢ ἀριθμογραφία, ἔγουν γύμνασις εἰς τὴν σύναψιν, ἀφαίρεσιν, πάλιν πλασιασμὸν, διαίρεσιν, χωρὶς νὰ γράφωσι χαρακτῆρας· πρῶτον νὰ μάθωσι τὴν ἀρίθμησιν ἐκ στήθους ἕως τῶν 100, καὶ τῶν 1000, καὶ ἐφεξῆς· δεύτερον, ἐρωτώμενα ἵσα κἀμῖον τὰ 5 καὶ τὰ 3 ὀμοῦ, ἢ ἵσα μένουσιν ἀφ' οὗ ἀφαιρέσῃς

3 ἀπὸ 10, ἢ Πόσα γίνονται τὰ 10 ἀρ' οὗ τὰ λάβης πεντάκις, ἢ πόσα λαμβάνει καθείς ἀφ' οὗ 10 ἀνδραποὶ μοιρασθῆσιν 30 ὀβολοὺς, νὰ γυμνασθῆσι κατ' ὀλίγον νὰ ἐπιλύωσι τὰ ται- αῦτα προβλημάτια. Οἱ Γερμανοὶ ὀνομάζουσι τούτο Κορρί- gerehen, ἠγουν λογαριαζέιν μετὴν κεφαλῆν· τετράκις. δ'.) Ἰαλλειγραφία· τετράκις. ε'.) Ἀνάγνωσις τῆς κατη- χήσεως· τρίς. ς'.) Ἐξήγησις τῆς ἱατήχησης· δίς. ζ'.) Τὰ μέρη τοῦ λόγου τῆς κομῆς ἡμῶν γλώσσης, ἐπιπολαίως ἐρμη- νεύόμενα· τρίς.

ΠΘ'. Εἰς τὴν δευτέραν τάξιν. α'.) Ἀνάγνωσις ἀπὸ βιβλία πε- ριεκτικὰ χρησίμων καὶ τερπνῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς τὴν ἀ- γασθεργίαν παρακινήτικα. Τοιαῦτα εἶναι ἔγχειρίδια τὰ τοῦ κυρίου Δημητρίου Δαρβάρης, καὶ μάλιστα τὸ Ἐκλογάριόν του· δίς. β'.) Ἰατήχησης τῆς ἱεράς πίστεως· τρίς. γ'.) Νὰ γράφουσι εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν μετ' ὑπαγορίαν τοῦ διδασκάλου, καὶ νὰ διδά- κωνται τὸ ὀρθογραφικόν· δίς. δ'.) Γραμματικὴ τῆς ὀμιλουμέ- νης γλώσσης· τρίς. ε'.) Ἀριθμητικὴ μετ' ἰακτικῶν ἐπὶ πίνα- κος, ἢ χαρτίου· τρίς. ς'.) Ἰαλλειγραφία· τρίς.

Υ'. Εἰς τὴν τρίτην τάξιν. α'.) Ἰατήχησης τῆς πίστεως, ἐξηγουμένη πλατύτερα ἐκ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου· τρίς. β'.) Ἀνάγνωσις βιβλίων ἠθικῶν εἰς τὴν ὀμιλουμένην γλώσσαν· δίς. γ'.) νὰ γράφωσι κατ' ὑπαγορίαν τοῦ διδασκάλου· δίς. δ'.) Γραμ- ματικὴ τῆς ὀμιλουμένης γλώσσης· τρίς. ε'.) Νὰ συθέσωσι γράμματα μικρά· δίς. ς'.) Ἀριθμητικὴ ἔγγραφος· τρίς. ζ'.) νὰ ἀναγιγνώσκωσι ἑλληνικὰ συγγράματα, καὶ νὰ γράφωσι διά- φορα ἑλληνικὰ ὀνόματα καὶ ῥήματα· τρίς. η'.) Ἰαλλειγρα- φία· τρίς.

ΥΑ'. Εἰς τὴν τετάρτην τάξιν. α'.) Ἰατήχησης μετ' ἐρμη- νείαν ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν· δίς. β'.) Ἰαλλειγραφία· δίς. γ'.)

344 ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗ. ΕΙΣ ΤΑ ΚΟΙΝΑ

Γραμματικὴ τῆς ὀμιλουμένης γλώττης, καὶ γύμνασις εἰς τὸ γράφειν καθ' ὑπαγορίαν· τρίς. δ'.) Συντάγματα ἢ θέματα εἰς τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν· τρίς. ε'.) Ἀριθμητικὴ τῶν κλασμάτων καὶ τῶν διαφόρων μεθόδων· τρίς. ς'.) Ἀρχαί- τῆς Γεωμετρίας· τρίς. ζ'.) Τεκτονικὴ· τρίς. η'.) Γεωγραφία τῆς ἐπικρατείας· τρίς. θ'.) Ἰχνογραφία· καθ' ἐκάστην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος.

ΨΒ'. Εἰς τὴν πέμπτην τάξιν. α'.) Κατήχησις με ἐρμηνείαν ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν· εἰς. β'.) Καλλιγραφία. εἰς. γ'.) Γραμματικὴ τῆς ὀμιλουμένης γλώττης, καὶ θέματα εἰς τὸ συντακτικὸν μέρος· τρίς. δ'.) Στερεωμετρία καὶ Μηχανικὴ· τρίς. ε'.) Ἀριθμητικὴ· τρίς. ς'.) Τεκτονικὴ· ἅπαξ. ζ'.) Φυσικὴ Ἱστορία· ἅπαξ. η'.) Πειραματικὴ Φυσικὴ· εἰς. θ'.) Γεωγραφία τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν· εἰς. ι'.) Ἀπαγγελία, ἡγουν γύμνασις εἰς τὸ καλῶς ἀναγινώσκειν· εἰς. ια'.) Ἰχνογραφία· καθ' ἐκάστην ἡμέραν.

Σημείωσις. Τῆς τετάρτης καὶ πέμπτης τάξεως τὰ μαθήματα διδύσκοται· μόνοι ὅσοι εἶναι προσδιορισμένοι εἰς τὰ ἔργα τοῦ κοινωτικοῦ βου· ὅσοι δὲ μελλοῦν νὰ γείωσι θερυποντες τῶν Μουσῶν, μετὰ τὴν τρίτην τάξιν τῶν κοινῶν σχολείων μεταβαίνουν εὐθὺς εἰς τὰ Γυμνασία.

ΨΓ'. Τῶν Γυμνασίων τὸν χρόνον οἱ μὲν συστέλλουσιν εἰς τρεῖς ἑνιαυτούς· ἄλλοι δὲ (καθὼς εἰς τὴν Αὐστριακὴν ἐπικράτειαν) ἐκτείνουσιν εἰς ἕξ. Ἡμεῖς δὲ ἀκολουθοῦντες ἐνταῦθα τοὺς δευτέρους, ὅσον διὰ νὰ δώσωμεν τύπον τινα τῶν μαθημάτων, ἀφίνομεν τὸν προσδιορισμὸν εἰς τὴν φρονίμην διαταγὴν τῆς τῶν σχολείων διοικήσεως, ἣτις ἐμπορεῖ νὰ περιπατήσῃ καὶ ἐδῶ τὴν μέσην ὁδὸν μεταξὺ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως.

ΨΔ'. Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν τῶν Γυμνασίων τάξιν εἰσά-

σχοιται τὰ ἐφεξῆς. α'.) Θεολογική διδασκαλία· τρίς. β'.) Ἐξήγησις τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς καὶ τῶν εὐληπτοτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων· καθ' ἡμέραν. γ'.) Γεωγραφία νέα καὶ νέα Ἱστορία· τρίς. δ'.) Συμβολικὸς Λογισμὸς, ἢ Ἄλγεβρα· τετράκις. ε'.) Φυσικὴ Ἱστορία· τετράκις.

ΨΕ'. Εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ἀκολουθοῦν τὰ αὐτὰ μαθήματα· ἀλλ' ἀντὶ τῆς νέας Γεωγραφίας εἰσάγεται ἡ παλαιά, καὶ ἀντὶ τῆς νέας Ἱστορίας ἡ Ἱστορία τῶν παλαιῶν ἔθνων.

ΨΣ'. Εἰς τὴν τρίτην τάξιν ἀκολουθοῦν πάλιν τὰ αὐτὰ· ἀλλ' ἀντὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας εἰσάγεται ἡ πειραματικὴ Φυσική.

ΨΖ'. Εἰς τὴν τετάρτην γίνεται ἀκολουθία τῶν αὐτῶν· ἀλλ' ἀντὶ τῆς Φυσικῆς εἰσάγεται ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

ΨΗ'. Ἐξήγησις τῶν κλασσικῶν λογογράφων γίνεται εἰς τὴν πέμπτην τάξιν, καὶ ἄσκησις εἰς τοὺς ἐπιστολικοὺς χαρακτῆρας.

ΨΘ'. Εἰς τὴν ἕκτην ἐξηγοῦνται οἱ ποιηταί, καὶ διδάσκονται τὰ περὶ ἐπιγραμμάτων, καὶ τὰ λεγόμενα ῥητορικὰ προγυμνάσματα.

Ρ'. Ἡ παράδοσις τῆς Φιλοσοφίας ἀπαιτεῖ τριῶν ἐνιαυτῶν διάστημα, διὰ τὴν γείνη ὅπως οὖν πλήρης. Πρῶτος ἐνιαυτός. α'.) Καθαρὰ Μαθηματικὴ· καθ' ἡμέραν. β'.) Θεωρητικὴ Φιλοσοφία· καθ' ἡμέραν. γ'.) Φυσικὴ Ἱστορία· τρίς. Δεύτερος ἐνιαυτός. α'.) Ἐφηρμοσμένη Μαθηματικὴ· καθ' ἡμέραν. β'.) Πειραματικὴ Φυσική· καθ' ἡμέραν. γ'.) Πρακτικὴ Φιλοσοφία· καθ' ἡμέραν. Τρίτος ἐνιαυτός. α'.) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας· καθ' ἡμέραν. β'.) Θεωρία τῆς Ποιητικῆς καὶ τῆς Ῥητορικῆς· καθ' ἡμέραν.

Σημείωσις. Τὸ σχέδιον τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων δελεῖ διαταχθῆν καλλίστα καὶ ὠφελιμώτατα, ἐπάταν οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ εὐσεβῶς εἰσαῶσι τὰ μαθήματα ταῦτα εἰς χωριστὸ Γυμνάσιον τῆς Θεολογίας.

τίτε πρέπει νὰ συταχθῶσι καὶ τὰ ἀναγκαῖα βιβλία μὲ ἐπιστολίαν καὶ ἐφορίαν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔσονται τῆς τάξεως τοῦ Θεολογικῶν τῆς Ἑκκλησίας σχολείων. Ἀφαιρούτες λοιπὸν κατὰ τὸ παρὸν ἡμεῖς ἀψευδῶς τὸ πρῶτον, ὑποτυνάπτομεν ἐλίγιστα περὶ τῆς εἰδικῆς μεθόδου τοῦ διδάσκειν τὰ τῶν κοινῶν σχολείων καὶ Γυμνασίων κατὰ τὰ (ἔξῃ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. 5'.

Εἰδικὴ Μέθοδος.

ΡΑ'.

Μέθοδος τοῦ συλλαβίζειν. α'. Εἰς τὴν τάξιν τῶν γραμμάτων εἶναι καλὸν πρῶτον νὰ μαθῶσιν ὁ παῖς τὰ ψωνήεντα καὶ τὰς διφθόγγους, καὶ ἔπειτα τὰ σύμφωνα.

β'. Τὰ ἐνόματα τῶν τοῦ ἀλφαβήτου γραμμάτων καλὸν εἶναι νὰ μὴ προφέρωνται ὅλα • διότι εἰς τὸν συλλαβισμὸν δὲν τὰ χρειάζομεθα ὅλα • εἰάν, φερ εἰπεῖν, προφέρωμεν τὸ α ἄλφα, εἰς τὸν συλλαβισμὸν ἀφίνομεν τὸ λφα, καὶ κρατοῦμεν μόνον τὸ α, ὁμοίως ἀπὸ τὸ βήτα ρίπτομεν τὸ ητα, καὶ κρατοῦμεν μόνον τὸ β. Ἡ μέθοδος λοιπὸν ἀπαιτεῖ νὰ προφέρουν οἱ παῖδες ἐκεῖνοι μόνον τοὺς ψφθόγγους, ἐκ τῶν ὁποίων συγκροτεῖται ἡ συλλαβή.

γ'. Αἱ πρῶται συλλαβαί, τὰς ὁποίας προφέρει ὁ παῖς κατ' ἀρχάς, εἶναι καλῆτερον νὰ σημαίνωσι πράγματα • οἶον, πῦρ, φῶς, πούς, χεῖρ, παρά νὰ εἶναι ἀσήμαντοι • οἶον, αβ, γε, πα κτλ.

δ'. Ἐφ' οὗ γνωρίσῃ τὰ γράμματα ὁ παῖς, εἶναι περιττὴ εἰς τὸ συλλαβίζειν ἢ ἐπικαθάρσει τῶν γραμμάτων • οἶον, βαβαβα, ἀλλ' εὐθὺς νὰ προφέρῃ βα.